

06-06-26

03-01-27

Jenevermuseum

Een
beeldstrijd

DE SCHADUW VAN DE FLES

Van glasplaat
tot film

"Via de ogen bereikt men het hart!"

Elise Plasky (1865-1944), pleitbezorgster van vrouwen- en kinderrechten, eerste inspectrice bij de arbeidsinspectie in België én zeer actief in de anti-alcoholbeweging

Jenevermuseum opent tentoonstelling over toverlantaarns en de maatschappelijke impact van vroege beelden over alcoholmisbruik.

Beelden spelen vandaag een centrale rol in hoe maatschappelijke thema's worden besproken, gedeeld en gevoeld. Maar die strijd om aandacht, overtuiging én gedragsverandering is allesbehalve nieuw. Met de expo *De schaduw van de fles. Een beeldstrijd van glasplaat tot film* toont het Jenevermuseum hoe al aan het einde van de 19de eeuw beelden bewust werden ingezet in de strijd tegen alcoholmisbruik.

"De tentoonstelling laat zien hoe beelden al meer dan een eeuw worden gebruikt om maatschappelijke kwesties bespreekbaar te maken," zegt schepen van cultuur Karolien Mondelaers. "Het Jenevermuseum koppelt historisch erfgoed aan een hedendaags

thema dat iedereen herkent: namelijk hoe populaire media ons denken en gedrag beïnvloeden."

Ook burgemeester Steven Vandeput benadrukt die actuele link: "*De schaduw van de fles* toont hoe beelden en andere media al in de 19de eeuw werden gebruikt om mensen te overtuigen en te raken. De expo maakt zichtbaar hoe emotie en spektakel daarin een sleutelrol spelen, toen én vandaag. Dat maakt deze tentoonstelling bijzonder relevant. Want wat je ziet en voelt, komt harder binnen dan wat je hoort of leest."

Vanaf 6 juni 2026 neemt de expo bezoekers mee naar een tijd waarin hervormers, artsen en religieuze organisaties de nieuwste media van hun tijd inzetten om een breed publiek te bereiken. In een samenleving waarin veel mensen niet konden lezen, spraken beelden luider dan woorden.

Van toverlantaarn tot vroege film

De expo toont hoe projectielantaarns werden ingezet om met dramatische taferelen, herkenbare familie verhalen en wetenschappelijke afbeeldingen het publiek te raken. Daarnaast komen ook andere populaire mediavormen aan bod. Davy Jacobs, directeur Jenevermuseum, licht toe: "In een theatrale scenografie brengen we de bezoeker terug naar die tijd van de eerste beeldprojecties en film. We tonen niet alleen toverlantaarns en de bijhorende glasplaatjes maar ook affiches, ander drukwerk en wassen

modellen. Wat dacht je bijvoorbeeld van een aangetaste lever? Bovendien hebben we speciaal voor de expo zelfs originele muziek die vroeger live gespeeld werd bij de vertoning van een anti-alcoholfilm opnieuw laten uitvoeren en op de film gemonteerd. Daarnaast evoceren we op basis van origineel bronnenmateriaal in een bijzondere filmproductie ook 3 verschillende lantaarnvoorstellingen. Drie bekende acteurs kruipen daarbij in de huid van historische figuren die destijds zelf dergelijke voorstellingen brachten."

Boek en uitgebreid randprogramma

Naast de tentoonstelling zet het Jenevermuseum ook sterk in op verdieping en beleving. Bezoekers kunnen de expo ontdekken via rondleidingen met de curatoren, een filmvertoning met nabespreking en historische lantaarnvoorstellingen.

De tentoonstelling vertrekt bovendien van het gelijknamige boek, uitgegeven door uitgeverij Borgerhoff & Lamberg, dat het verhaal en het beeldmateriaal verder uitdiept.

Voor de pers

Praktisch

De tentoonstelling *De schaduw van de fles. Een beeldstrijd van glasplaat tot film* loopt van 6 juni 2026 tot 3 januari 2027 in het Jenevermuseum, Witte Nonnenstraat 19, Hasselt.

Een ticket voor de expo zit inbegrepen in de algemene toegangsprijs van het museum en kost €10/8.

Wens je een persoonlijke en exclusieve preview van het boek en de tentoonstelling, contacteer dan Lore D'Hondt (+32 475 94 02 74).

Wens je een interview met een van de tentoonstellingscuratoren, Bart G. Moens en/of Margo Buelens-Terryn, neem dan gerust contact op met Lore D'Hondt (+32 475 94 02 74).

Beeldmateriaal

Beeldmateriaal over de tentoonstelling kan je [hier](#) terugvinden.

Contact

Karolien Mondelaers
Schepen van cultuur
karolien.mondelaers@hasselt.be
+32 477 99 36 42

Davy Jacobs
Directeur Jenevermuseum
davy.jacobs@hasselt.be
+32 496 58 90 52

Lore D'Hondt
Communicatiemedewerker Jenevermuseum
lore.dhondt@hasselt.be
+32 475 94 02 74

Voor wie meer wil

Tijdens de looptijd van de expo zet het Jenevermuseum een uitgebreid randprogramma op met rondleidingen, filmvertoningen en lantaarnvoorstellingen:

- **Rondleidingen door de expo met curator Margo Buelens-Terryn en Bart G. Moens**
Zaterdag 18 juli om 14u
Zaterdag 22 augustus om 14u
Prijs: €10 (max. 15 deelnemers – incl. drankje)
- **Filmvertoning in Cinema ZED met nabespreking door de curatoren**
Zaterdag 3 oktober om 20u
Prijs: €12
- **Lantaarnvoorstellingen op Dag van de Wetenschap met Gwen Sebus**
Zondag 15 november om 13u
Prijs: gratis
- **Wintervoorstelling door Laterna Magica Galantee Show**
Zondag 20 december om 19u30
Prijs: €12

Meer info over tickets, activiteiten en reservaties via www.jenevermuseum.be.

Een
beeldstrijd

DE
SCHADUW
VAN DE
FLES

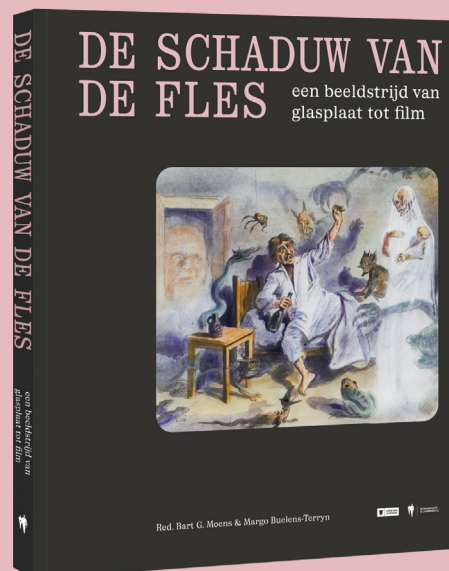
Van glasplaat
tot film

Boek

De schaduw van de fles. Een beeldstrijd van glasplaat tot film (ISBN 978-9-4935-0890-3) verschijnt ook als boek en wordt uitgegeven door uitgeverij Borgerhoff & Lambergts.

Het boek (176 blz.) zal te koop zijn in de museumshop voor €34,90.

In het boek ontdek je hoe spectaculaire beelden werden ingezet om alcoholmisbruik te bestrijden. Via toverlantaarns, affiches en vroege film werpt het boek een nieuw licht op onze hedendaagse mediacultuur.

De toverlantaarn

De magie van de toverlantaarn

In een tijd zonder cinema, televisie of smartphones zorgde de toverlantaarn voor pure verwondering. De toverlantaarn bestaat uit een lichtbron, een behuizing en een systeem van lenzen. Vanaf de 17de eeuw projecteerde men met dit instrument glasplaatjes met transparante beelden op een witte muur of doek.

De Nederlandse wetenschapper Christiaan Huygens (1629-1695) beschreef als eerste de werking. Hij omschreef het instrument als een *lanterne magique*. Wat vandaag eenvoudig lijkt, was toen revolutionair.

Vanaf de 18de eeuw trokken artiesten met hun toverlantaarn langs kermissen en dorpsfeesten. Vaak ging het om humoristische of griezelige voorstellingen met optische illusies, waarin ook drank en drankgebruik opdoken als bron van vermaak en herkenning.

In de 19de eeuw werd de techniek verder verfijnd: betere lenzen, krachtigere lichtbronnen en stevige behuizingen maakten projecties groter, helderder en geschikt voor grote zalen. Zo groeide de toverlantaarn uit tot een echt massamedium. De projectielantaarn werd gebruikt voor onderwijs, voor vermaak én om te overtuigen.

Een audiovisueel totaalspektakel

Wat je ziet en voelt, komt harder binnen dan droge praatjes. Dat begrepen de matigheidsverenigingen maar al te goed. Met hun lantaarnvoorstellingen wisten ze het publiek te raken via dramatische beelden die de schaduwzijde van alcohol tastbaar maakten.

Met herkenbare, dramatische taferelen van gezinsproblemen, alcoholmisbruik, verval en eenzaamheid wilden ze een sterke indruk op het publiek maken. Wetenschappelijke afbeeldingen, zoals aangetaste organen, toonden dan weer de verwoestende werking van alcohol op lichaam en geest. Een spreker lichtte in een verduisterde zaal de geprojecteerde beelden toe. De boodschap werd op die manier visueel en mondeling overgebracht: dit kan ook jou overkomen!

Hoewel de scènes vandaag sentimenteel en stuntelig kunnen overkomen, waren de grote en vaak kleurrijke beelden destijds ronduit spectaculair. De echte kracht lag in de combinatie van beeld, verhaal en voordracht. Door emoties, zoals medeleven maar ook angst, op te roepen en moreel besef te stimuleren, groeide de projectielantaarn uit tot een doeltreffend communicatiemiddel waarmee men een breed publiek wist te raken.